

International Journal of Social Sciences ***Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi***

The Joint Implementation of Academic and Moral Education Modals According to Strategic Management Perspective

Stratejik Perspektiften Akademik ve Moral Eğitimin Birlikte Uygulandığı Eğitim Modeli

Yavuz Kahraman¹

Özet

Stratejik yönetim anlayışına uygun olarak rekabetçi davranmak zorunda olan eğitim kurumları; devlet okulları ve özel okullar, rekabetçi ortamda faaliyetlerini yürütmektedirler. Bu eğitim kurumlarında ‘başarı’, stratejik yönetim anlayışının dış çevre unsurlarından etkilenmektedir. Bu durum; gerçekleştirilen standart eğitim faaliyetlerine rağmen, okulların sunduğu eğitim çıktısı olan öğrencilerin; bilgi, beceri, tutum ve davranış gibi değişik parametreler açısından farklılıkların görülmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla okullardaki formal benzerliğe rağmen çıktılarının farklı olmasının nedeni MEB’in belirlediği formal yapının dışındaki unsurlarla ilişkili olması durumu değerlendirilebilir.

Bu çalışmada akademik başarılarıyla birlikte, evrensel değerlerin öğrencilere kazandırılması konusu incelenmiştir. Ankara’daki mevcut 514 okul arasından belirlenen kriterlere göre 5 lise seçilmiştir. Seçilen liselerde, okul kültürünü en iyi aldığı varsayılan 11 ve 12. sınıf öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır. Öğrencilere yapılan anket sonucuna göre hipotezi destekleyen 5 okuldan birisi seçilmiştir. Daha sonra seçilen bu okulun öğrenci velilerine ve yöneticilerine anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Mevcut eğitim sistemimizdeki, bilimsel eğitimle birlikte, evrensel değerlerin entegre edilmiş haliyle verilen eğitim modelinin oluşturulması, bu araştırmanın temel konusudur.

Anahtar Kelimeler : Alternatif Eğitim Modeli, Moral Eğitim, Değerler Eğitimi, Bilimsel Bilgi

¹ Doç. Dr., Serbest Akademisyen, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Ankara, Türkiye

Abstract

Educational institutions; private and state schools that has to be competitive in accordance with the strategic management approach are competitive their activities. In these institutions, “success” is affected by external environmental elements of strategic management approach. This situation is emerging as the appearance of the difference in many aspects such as attitude and behavior of the students who are the educational outcomes of the schools, although standard education activities are performed. Hence, the question arises: Is the reason for the different outcomes in schools related with factors which are beyond the formal structure, despite the formal structure that is determined by Ministry of Education before.

In this study, it is investigated the situation of gaining universal values to students, along with their academic success. 5 high schools were selected out of 514 high schools in Ankara, according to criterion which were determined before. A survey was conducted on the 11th and 12th grade students that are assumed the best school culture adopted by these generations. One of the five schools was selected that supports the hypothesis according to the survey results. Then, a survey was conducted on the parents of the students and administrators of this school. Data obtained from survey was evaluated through the content analysis method. The main purpose of this study is construction of educational model that is integrated with our current education system with scientific education and universal values.

Keywords: Alternative Educational Model, Moral Education, Values Education, Scientific Information

1.Giriş

Mevcut eğitim sisteminin en önemli problemlerinden birisi, öğrencilere bilimsel bilgiyle birlikte, moral değerlerin verilmesindeki eksikliklerdir. Gerek ülkemizde, gerekse batı ülkelerinde, lise öğrencileriyle yapılan çalışmalar, şiddet ve uyuşturucu kullanımında artışların olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, bu araştırmanın amacı; hem akademik açıdan başarılı, hem de moral değerlere sahip, şiddet, alkol, uyuşturucu kullanımı gibi zararlı alışkanlıklara karşı olan bir eğitim sistemini, en üst düzeyde birleştirecek modeli ortaya koymaktır. Eğitim politikasını belirleyen yasa koyucu ve sistem oluşturuculara, velilere ve genel anlamda topluma, iyi insan yetiştirme modeli olarak kullanılabilir, alternatif bir sisteme, akademik anlamda veri oluşturmaktır. Eğitim sisteminin; ekonomi, aile, siyaset gibi diğer kurumlarla ilişkilerindeki verimliliği arttırmak da başlıca amaçlardan birini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada moral kavramından; “ben değil biz merkezli”, kendine, bireye ve topluma saygı, milli manevi, evrensel değerlere sahip ve bunu kazanma öğrenimi kastedilmektedir.

2.Literatür

Sosyal hayatın önemli bir parçası olan eğitim; siyasi, fikri, ekonomik, dini, ahlaki ve kültürel olgulardan etkilenmekte ve bu kavramlar çerçevesinde gelişim ve değişim yaşamaktadır (Özdemir, 2011: 90). Geçmişten günümüze bilimsel, toplumsal, ekonomik ve teknolojik gelişme ve değişimler, eğitim yaklaşımlarının ve eğitim modellerinin de revize edilmesi ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Çünkü eğitim, toplumsal gelişimin, sosyal değerlerin ve refah düzeyinin artmasının bir aracı olarak görülmektedir (Nayar, 2004: 9). Varış, yapmış olduğu çalışmada, eğitim programının, çocuklar, gençler ve yetişkinler için olduğunu ifade etmiştir. Milli Eğitim ve eğitim kurumları ise eğitim programlarını; amaçlara ulaşılması yönünde yapılmakta olan faaliyetler bütünü olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte eğitim programı tasarlayıcıları, sosyal, siyasi, ekonomik, ahlaki ve manevi değerler gibi çevresel unsurları göz ardı etmemeleri gerekir (Varış,1998: 40). Eğitim modellerinin geliştirilmesi sürecinde yaşanan değişimlere bağlı olarak, toplum değerleri, düşünce yapısı, beklentiler, idealler ile geçmişteki eğitim modellerinden sonuçlar çıkararak, şimdiki ve gelecekteki eğitim sistemleri oluşturulmalıdır (Numanoğlu, 1999: 136-137). Eğitim programları ve eğitimciler, akademik başarının yanı sıra, bireylere insan haklarına saygı, hoşgörü, sağduyu, ahlaki ve dini kaygılar, beceri sahibi, kültürel donanım kazandırma kaygısı taşımalıdır (Slattery, 2006; Wansheng ve Wujie, 2004:511-532).

Sosyal Bir Sistem Olarak Okul Modeli; sosyal sistemler açık sistemlerdir ve bu sistemin girdileri; çevresel sabitler, materyaller ve metotlar, ekipmanlardır. Bu okul modeli; girdiler, bu girdilerin dâhil olduğu bir dönüşüm süreci ve sonrasında elde edilen çıktılardan oluşmaktadır. Bu döngü içerisinde okullar, parasal olan ve parasal olmayan girdileri içerir. Parasal girdiler; fiziksel çevre, eğitim teknolojisi (bilgisayar, akıllı tahta vb.), kütüphane ve kaynaklara online erişim, ders kitaplarının güncel, yeterli miktarda ve kaliteli olması, okulun, yöneticilerin ve öğretmenlerin nitelikli olmasıdır. Parasal olmayan girdiler ise; politikalar ve standartlar, politik yapılar, organizasyon yapıları, velilerin tutumları ve öğrencilerin kabiliyetleridir.

Girdiler, öğrenme ve öğretme kavramları çerçevesinde toplumsal, kültürel, ekonomik, politik ve siyasi koşullar, teknolojik koşulların da dâhil olduğu bir süreçten sonra bir takım çıktılardan oluşmaktadır. Bu çıktılar ise öğrenci, öğretmen ve yöneticilere göre farklılıklar göstermektedir. Öğrenciler açısından çıktılar; akademik başarı, yaratıcılık, özgüven, beklentiler, katılım, okulu

bırakma oranının düşük olmaması ve mezuniyettir. Öğretmenler açısından çıktılar ise; iş tatmini, işe devamsızlık yapmama, işe alınma ve işi sürdürme oranıdır. Yöneticiler açısından çıktılar ise; iş tatmini, bütçe dengesi ve okula sadakattir. Veliler için çıktılar; akademik başarı, topluma yararlı, sağduyulu ve kaliteli bireylerin yetişmesidir. Tüm girdiler, politik, kültürel ve yapısal sistem etkisindeki dönüşüm sürecinde yukarıda da bahsedildiği gibi birçok çıktı elde edilir. Bu çıktılar arasında en önemlilerinden birisi de 'başarı' dır. Başarı için çalışanların performans değerlendirmesi, çalışan ile organizasyon arasındaki ilişkilerden etkilenmektedir. Bu ilişkiler formal, psikolojik ve sosyal olmak üzere üç yönden incelenir. Çalışanlar ile organizasyon arasındaki psikolojik yön ise örgütsel bağlılık, örgütsel adanmışlık, örgütsel özdeşleşme, örgütsel sadakat ve örgütsel vatandaşlık başlıkları altında incelenir (Koçel, 2014: 783-787). Örgütsel bağlılık; çalışanların buldukları organizasyona sorumluluk, verimlilik ve sadakat duygusu ile hareket etmesidir. İş bırakma veya devamsızlık görülmez (Balay, 2000: 2-10). Örgütsel adanmışlık; okul çalışanlarının belirlenen amaç için beklenenden fazla çaba göstermesi, bulunduğu okulda olduğu için gurur duyma, okulun en iyi olduğu algısı ve okulun geleceği ile ilgilenmesidir (Celep, 1998: 60). Örgütsel sadakat; çalışanın çalıştığı kurum ile özdeşleşmesi, örgütün çıkarını kendi çıkarının üzerinde görmesi, kendini örgüte adanması ve içten bağlılığıdır(Uyar ve Koç, 2010: 80-81). Örgütsel vatandaşlık; çalışanların belirlenmiş iş tanımlarının dışında, kendi isteği ile daha fazla çaba sarf etmesidir. Bu tür örgütsel bağlılıkta gönüllülük esastır. Örgütsel vatandaşlık duygusu hem işleri kolaylaştırır hem de çalışanlar arasındaki çatışmaları en alt seviyeye düşürür (Gürbüz, 2006: 49-51).

Oluşturulmak istenen eğitim modeli sosyal bir sistem olarak alınmaktadır. Sosyal bir sistemler ise bir takım iç ve dış çevre unsurlarından etkilenmekte ve bu unsurlar eğitim modeli çıktıları olan başarı, kalite ve verimi etkilemektedir. Hem devlet okullarının hem de özel okulların dış çevre unsurları; devlet politikaları, yasalar, toplum ve toplumsal, demografik, ekonomik, kültürel, siyasi ve sosyal, teknolojik çevredir. Okulların yakın çevreleri ise; veliler, rakip kolejler, çıktıdan etkilenecek üniversiteler, MEB, YÖK, özel okullar birliği, üniversite hazırlık dershaneleri, endüstri (iş dünyası), düzenleyici kamu kurum ve kuruluşları; belediyeler, vergi daireleri, sendikalar vb. dir.

Genel anlamda iç ve dış çevre unsurlarının tüm okulları etkilediği, devlet okulları ve özel okulların bu çevre unsurları ile muhatap oldukları varsayılır. Bu çevre unsurlarına göre çıktı üzerinde yapılan çalışmalarda, devlet okulları ile özel okullar arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bunun nedeni ise; moral değerlerin verilmesini amaçlarına dâhil edilen okulların, bilimsel bilgi ile birlikte verebilmesidir. Tüm okullarda girdilerin, benzer nitelikte olmasına

rağmen, çıktının farklı olması; amaç ve motivasyon unsurları, beklentiler, misyon, okuldaki arkadaş ve sosyal ortam öğretmenler ve velilerin farklılaşmasından kaynaklanmaktadır. Bilimsel bilgi ile birlikte moral değerlerin verildiği ve başarının elde edildiği okullarda, MEB kaynakları dışında moral değerlerin de verildiği kaynakların belirlenmesi, öğretmenlerin öğrenciler ile daha fazla ilgilenmesi ve öğrencilerle mesai dışında da ilgilenmeleri, öğrencilere rol model olmaları, öğrencilerle birebir ilgilenmeleri ve ev ziyaretleri, bunun dışında okul aile birliği ilişkileri, öğrencilerin ve öğretmenlerin okula devam konusunda sürekliliği aynı oranda öğrencinin okulu bırakmak gibi düşüncelerinin olmamasıdır. Okulların devlet okulu veya özel okul olması etkilendikleri dış çevre unsurlarını etkilememektedir. Dış çevre unsurlarının etkisini pozitif olarak sürece katma çıktının niteliği üzerinde olumlu etki meydana getirmektedir. Örneğin, bazı okullarda zorbalığın diğer okullara nispeten az olmasını açıklayan unsurlardan birisi o okulların öğrencilerinin diğerlerine göre dini ve manevi değerlere daha fazla sahip olan öğrencilerin olduğu okullar olmasıdır (Pişkin et al, 2014: 1-24).

Başarının bir diğer faktörü ise, okul yöneticilerinin belirledikleri amaçlar ve bu doğrultuda oluşturulmuş misyon ve vizyondur. Bununla birlikte velilerin ve öğrencilerin okuldan beklentileri, okula olan güven unsuru ve iyi insan yetiştirme amacının benimsenmesi başarıya katkı sağlayacaktır.

Sosyal sistem olarak, okulların girdilerinin büyük oranda benzerliğine rağmen, çıktıdaki farklılığın nedenini ortaya koyma konusunda literatürde de görüleceği üzere farklı çalışmalar yapılmıştır. Burada bahsedildiği gibi dünyanın farklı yerlerinde buna ihtiyaç duyulup başarılması için sistemler oluşturulmuş ve devletler bu sistemleri teşvik etmiş örnek almış ve rol model olmuştur (Kahraman ve Durmaz, 2011:27-34; Aydın, 2011: 123-169).

3. Metod

Hedef Popülasyonun Tespiti

Bu tespit aşağıdaki hususlara dikkate alınarak yapılmıştır; bu çalışmada sosyal bir sistem olan okullarda girdilerinde benzerlik olan ancak çıktılarında farklılık olan konu araştırılmıştır. Çıktıdaki benzerlik bilimsel bilginin öğretilmesi iken, farklılığın olduğu noktalar ise yakın ve uzak dış çevre faktörlerinden kaynaklanan kültürel, ahlaki, etik, toplumsal değerlerin bileşeni olan moral değerlerdeki farklılık oluşturmaktadır.

Bunu araştırmak üzere yapılan bilimsel çalışma üç aşamada tamamlanmıştır. İlk aşamada belirlenen okullardaki öğrencilerde öğrencilere uygulanan anketlerin ve anketlerden elde edilen verilerin analizini teşkil etmesidir. İkinci aşamada birinci aşamadaki okulların arasından elde

edilen sonuca göre hipotezi destekleyen okulun velilerine yapılan açık uçlu anket çalışması oluşturmuştur. Üçüncü aşama ise bu okulun öğretmen ve yöneticileri ile yapılan mülakatlardan meydana gelmiştir.

Çalışmanın ilk aşamasında Ankara’da faaliyet gösteren ve çalışmanın kısıtlarına uyan okullar tespit edilmiştir. Bu maksatla birinci aşamada beş okul seçilmiştir. Seçilen bu okulların seçim kriteri olarak bilimsel bilgi ve moral eğitimin verildiği varsayılan bir imam hatip lisesi, milli eğitimin “Değerler Eğitimi Programında” Ankara’daki 2014 yılı içerisinde programı en iyi uygulayan okul olarak seçilen kız lisesi, bilimsel bilginin en iyi verildiği varsayılan erkek fen lisesi ve moral değerlerin en iyi verildiği varsayılan özel kız lisesi ve özel erkek lisesi olmak üzere iki özel üç devlet okulu seçilmiştir. Tespit aşaması sonrasında uygulama yapabilmek için gerekli izinler Okul Yönetimi ve Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara İl Müdürlüğü, AR-GE Şube Müdürlüğü’nden alınmıştır. Uygulama yapılan okulların gerçek isimleri araştırmacılarda mahfuz tutulmak üzere beş okulda anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dâhil edilen kurumların genelleştirilmiş isimleri, içerik analizi aşamasında kodlanmış olup aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

A: Özel Erkek Lisesi

B: Kız Teknik ve Meslek Lisesi

C: Özel Kız Lisesi

D: Fen Lisesi

E: İmam Hatip Lisesi

Çalışmanın amacına uygun olarak bilimsel bilgi ve moral eğitimlerin verildiği varsayılan Ankara’daki beş okul seçilmiştir.

Bilimsel bilgi ile moral değerlerin birlikte verildiğinin varsayılan kız ve erkek özel liseleri ele alınmıştır. Moral eğitimin en fazla verildiği varsayılan kız lisesi örnekleme dâhil edilmiştir. Aynı şekilde bilimsel bilginin en iyi verildiği varsayılan fen lisesi ele alınmıştır. Ayrıca dini eğitimin yoğunlukla verildiği bir okulda moral değerlerin yüksek olacağı varsayılan imam hatip lisesi de çalışmaya dâhil edilmiştir. Yukarıdaki okullarda son iki sınıf öğrencilerinin o lisede verilen eğitim düzeyinin görülebileceği en uygun sınıflar olduğu varsayımıyla son sınıf öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır.

Araştırmanın kısıtı olarak, Ankara’daki mevcut 514 lisenin tamamına ve bütün sınıflarına ulaşmak yasal izin, zaman ve finansman kaynağı açısından mümkün olmamıştır. Bu nedenle kısıtlar dikkate alınarak sadece beş lisenin 11. ve 12. sınıflarında uygulama yapılmıştır. Çalışmada uygulama yapılan okulların gerçek isimlerine bilimsel etik kuralları gereği araştırmacıda mahfuz kalmak üzere metinde yer verilmemiştir.

Çalışmanın ilk aşamasında Ankara'daki beş adet lisede anket uygulaması yapılmıştır. Anketler sınıf ortamında öğrencilere dağıtılmıştır. Dolayısıyla her öğrencinin anket sorularına verdiği cevapları başkasının görme şansı hemen hemen ortadan kaldırılmıştır. Bu nedenle anket sorularına verilen cevapların her öğrencinin gerçek düşüncelerini yansıttığı düşünülmektedir.

Uygulama aşamasında öğrencilere 6 adet açık uçlu soru yöneltilmiş ve kendilerine bu soruları yanıtlamaları için 45 dakika zaman verilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular aşağıda yer almaktadır:

1. Hayatta kendinize model kişi olarak aldığınız bir insan var mı ve varsa model olma nedenlerini anlatır mısınız?
2. Sizi OLUMSUZ anlamda çok etkileyen bir hikâye (öykü) veya yaşadığınız veya başkasından dinlediğiniz bir olayı gözeterek, bu hikâye veya olayı anlatır mısınız?
3. Sizi OLUMLU anlamda çok etkileyen bir hikâye (öykü) veya yaşadığınız veya başkasından dinlediğiniz bir olayı gözeterek, bu hikâye veya olayı anlatır mısınız?
4. Hayatta başarılı bir insan, nasıl bir insandır? Anlatır mısınız?
5. Zaman israfı ne demek bir örnek verir misiniz?
6. Bir insanın maddi çıkar beklemeden, hoşgörü - şefkat - fedakârlık - yardımlaşma - dürüstlük gibi özelliklere sahip bir insan olabilmesinin temel ve esas nedeni sizce ne olabilir? Anlatır mısınız?

Katılımcılardan alınan cevaplar içerik analizine tabi tutulmuş olup alınan cevaplar, kelime taraması yapıldıktan sonra literatürde yer aldığı gibi (Mutlu ve Kahraman, 2011: 153-164) maddi ve manevi olarak kodlanmıştır. Kodlama sonuçları maddi ve manevi değerlere göre gruplandırılmış hali tabloda yer almaktadır. Örneğin model kişi ile ilgili soruda; çalışkanlık, hırslı, azimli, işinde başarılı gibi kelimelerle ifade edilmişse maddi, yoksullara yardım eden, ailesine bağlı, dürüst, insanlığa hizmet eden, manevi değerlere bağlı gibi ifadeler manevi grupta değerlendirilmiştir. Tüm sorular aynı yaklaşımla değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında hipotezi destekleyen özel erkek lisesinde okuyan daha önce kendilerine anket uygulanan sınıfların öğrencilerinin velilerine açık uçlu 4 sorudan oluşan soru formu öğrenciler aracılığı ile ailelerine gönderilmiş ve geri getirilmesi istenmiştir. Soru formları gönderilen 30 veliden 15'inden geri dönüş olmuştur. Velilere yöneltilen sorular aşağıda yer almaktadır:

1. Çocuklarınızın karakterinde görmek istediğiniz en önemli kişilik özelliği nelerdir?
2. Çocuklarınızın eğitimi ile ilgili olarak onlara anlattığınız hikâyelerden en çok beğendiklerinizden iki üç tanesini kısaca yazar mısınız?
3. Çocuklarınızı gönderdiğiniz eğitim kurumundan neleri beklemektesiniz. Ana hatlarıyla yazar mısınız?
4. Sizce zamanımızın en önemli problemleri nelerdir. Kısaca yazar mısınız?

Velilerden alınan cevaplar içerik analizine tabi tutulmuştur. Velilerin verdikleri cevapların maddi veya manevi içeriğe sahip olması bakımından kodlanmıştır. Örneğin güvenilir, özgüvenli, kararlı, başarılı, kaliteli eğitim, çalışkanlık gibi kavramları ifade ediyorsa maddi, dürüstlük, sorumluluk sahibi, ahlaki değerlere sahip, milli ve dini değerlere saygılı gibi ifadeler kullanılmışsa manevi grupta değerlendirilmiştir. Tüm sorular aynı yaklaşımla değerlendirilmiştir.

Üçüncü aşamada ise aynı okulun yönetici ve öğretmenlerine tek soru olarak ‘Öğrencilerin akademik olarak başarılı, aynı zamanda toplumsal değerlerine bağlı yetişmesini nasıl sağlıyorsunuz?’ sorusu sorulmuştur. Toplam 25 denekten cevap alınmıştır. Alınan cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Frekans dağılımı yapıldığında özellikle ‘‘Ahlaki ve toplumsal değerler’’ ve ‘‘Rehber öğretmenlerin öğrencilerle sürekli etkileşimde olmaları’’ ifadelerine en fazla vurgu yapılanlardır.

Son olarak okul müdürü ile araştırmacılar yüz yüze görüşerek derinlemesine mülakatla çalışma tamamlamıştır.

4.Bulgular Ve Analiz

Çalışmanın her aşamasında, deneklere sorulan sorular açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Deneklerin soruları cevaplama ortamı olarak tamamen serbest ve hür iradelerini kullanarak cevap verebilecekleri ortamda yapılmıştır. Çalışmada hiç bir şekilde okulların, deneklerin ve diğer özel bilgilerin hiç birisinin yer almayacağı bilgisi özellikle vurgulanarak, cevapların anonim olması sağlanmıştır. Açık uçlu olarak sorulan sorulara verilen cevaplar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çalışmanın ilk aşamasında seçkisiz olmayan amaçlı örnekleme yöntemi kapsamına giren benzeşik örnekleme ve ölçüt örnekleme yöntemleri esas alınarak Ankara ilinde faaliyet gösteren devlet ve özel liseler arasından toplam beş lise seçilmiştir. Uygulama yapılan liseler;

A: Özel Erkek Lisesi

B: Kız Teknik ve Meslek Lisesi

C: Özel Kız Lisesi

D: Fen Lisesi

E: İmam Hatip Lisesi

Bu liselerde yapılan anket uygulamasında; Özel Erkek Lisesi'nde 41, Kız Teknik ve Meslek Lisesi'nde 73, Özel Kız Lisesi'nde 35, Fen Lisesi'nde 33 ve İmam Hatip Lisesi'nde 46 olmak üzere toplam 228 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Ankette sorulan altı soruya verilen cevapların içerik analizi yapıldıktan sonra ortak değerlendirmeye tabi tutabilmek için en son verilen cevaplar maddi ve manevi olarak iki kısma ayrılmıştır. Anketlere verilmiş olan cevaplar analiz edilirken cevaplar daha çok dünyaya ait "hırslı, azimli, kararlı, bireyci" gibi kavramlar maddi olarak kodlanmıştır. "insanlığa hizmet eden, faydalı, manevi değerlerine bağlı, prensipli çalışan, yardımsever, merhametli, hoşgörülü, ailesine bağlı, azimli, kararlı, dürüst, inançlı, iyi bir insan, bencil olmayan, ahiret hayatını güvence altına alan" gibi kavramlar manevi olarak kodlanmıştır.

Tablo 1 Okullara ve Soru Sayılarına Göre Elde Edilen Verilerin Kodlanmış Hali

OKULLAR SORULAR			A Okul u	B Okul u	C Okul u	D Okul u	E Okul u	TOPL AM
1. Hayatta kendine model aldığı kişi ve bu kişinin model olma nedeni	Maddi	N	11	30	12	13	14	80
		%	27	41	34	39	30	-
	Manevi	N	21	28	4	12	17	82
		%	51	38	12	36	37	-
	Cevapsız	N	9	15	19	8	15	66
		%	22	21	54	25	33	-
Toplam	N	41	73	35	33	46	228	
	%	100	100	100	100	100		
2. Sizi OLUMSUZ anlamda çok etkileyen bir	Maddi	N	22	40	6	17	15	100
		%	54	55	17	52	33	-
	Manevi	N	9	16	12	10	11	58
		%	22	22	34	30	24	-

hikâye (öykü) veya yaşadığınız veya başkasından dinlediğiniz bir olayı gözeterek, bu hikâye veya olayı anlatımı	Cevapsız	N	10	17	17	6	20	70
		%	24	23	49	18	43	-
	Toplam	N	41	73	35	33	46	228
		%	100	100	100	100	100	
3. Sizi OLUMLU anlamda çok etkileyen bir hikâye (öykü) veya yaşadığınız veya başkasından dinlediğiniz bir olayı gözeterek, bu hikâye veya olayı anlatımı	Maddi	N	12	16	2	15	17	62
		%	29	22	6	45	37	-
	Manevi	N	14	28	10	13	10	75
		%	34	38	28	39	22	-
	Cevapsız	N	15	29	23	5	19	91
		%	37	40	66	16	41	-
	Toplam	N	41	73	35	33	46	228
		%	100	100	100	100	100	
4. Hayatta başarılı bir insan, nasıl bir insan olduğu	Maddi	N	21	56	21	14	30	142
		%	51	76	60	42	65	-
	Manevi	N	18	14	12	18	12	74
		%	44	20	34	55	26	-
	Cevapsız	N	2	3	2	1	4	12
		%	5	4	6	3	9	-
	Toplam	N	41	73	35	33	46	228
		%	100	100	100	100	100	
5. Zaman israfının anlamı ve örneği	Maddi	N	35	69	31	30	34	199
		%	85	94	89	91	74	-
	Manevi	N	0	2	0	0	1	3
		%	0	3	0	0	2	-
	Cevapsız	N	6	2	4	3	11	26
		%	15	3	11	9	24	-
	Toplam	N	41	73	35	33	46	228
		%	100	100	100	100	100	

6. Bir insanın maddi çıkar beklemeden, hoşgörü - şefkat - fedakârlık - yardımlaşma - dürüstlük gibi özelliklere sahip bir insan olabilmesinin temel ve esas nedeni	Maddi	N	1	3	0	3	2	9	
		%	2	4	0	9	4	-	
	Manevi	N	37	63	25	27	29	181	
		%	90	86	71	82	63	-	
	Cevapsız	N	3	7	10	3	15	38	
		%	8	10	29	9	33		
	Toplam	N	41	73	35	33	46	228	
		%	100	100	100	100	100		
	TOPLAM	Maddi	N	102	214	72	92	112	592
			%						
Manevi		N	99	151	63	80	80	473	
		%							
Cevapsız		N	45	73	75	26	84	303	
		%							
Toplam		N	246	438	210	198	276		
		%							

Tablo 1’de görüldüğü üzere A Okulunun 1. soruya vermiş olduğu yanıtlar %51 ile manevi içerik ağırlıklıdır. 2. soruya vermiş oldukları yanıtlar %54 ile maddi içeriklidir. 3. soruya verilmiş yanıtların arasında manevi içerik ağırlıklıdır. 4. soruya vermiş oldukları yanıtlar %51 ile maddi içeriklidir. 5. soruya vermiş oldukları yanıtlar %85 ile maddi içeriklidir ve 6. soruya vermiş oldukları yanıtlar %90 ile manevi içeriklidir.

B Okulunun 1. soruya vermiş olduğu yanıtlar maddi içeriklidir. 2. soruya vermiş oldukları yanıtlar %55 maddi içeriklidir. 3. soruya vermiş oldukları yanıtlar manevi içeriklidir. 4. soruya vermiş oldukları yanıtlar %76 maddi içeriklidir. 5. soruya vermiş oldukları yanıtlar %94 maddi içeriklidir ve 6. soruya vermiş oldukları yanıtlar manevi içeriklidir.

C Okulunun 1. soruyu %54 oranında cevapsız bırakmışlardır. Verilen yanıtlar değerlendirildiğinde %34 maddi içeriklidir. 2. soruya vermiş oldukları yanıtlar %34 manevi içeriklidir. 3. soru %66 cevapsız bırakılmıştır, verilen cevaplar manevi içeriklidir. 4. soruya vermiş oldukları yanıtlar %60 maddi içeriklidir. 5. soruya vermiş oldukları yanıtlar %89 maddi içeriklidir ve 6. soruya vermiş oldukları yanıtlar %71 manevi içeriklidir.

D Okulunun 1. soruya vermiş olduğu yanıtlar maddi içeriklidir. 2. soruya vermiş oldukları yanıtlar manevi içeriklidir. 3. soruya vermiş oldukları yanıtlar %45 maddi içerikli, %39 manevi içeriklidir. 4. soruya vermiş oldukları yanıtlar %55 manevi içeriklidir. 5. soruya vermiş oldukları yanıtlar %91 maddi içeriklidir ve 6. soruya vermiş oldukları yanıtlar %82 manevi içeriklidir.

E Okulunun 1. soruya vermiş olduğu yanıtlar manevi içeriklidir. 2. soruya vermiş oldukları yanıtlar maddi içeriklidir. 3. soruya vermiş oldukları yanıtlar maddi içeriklidir. 4. soruya vermiş oldukları yanıtlar %65 maddi içeriklidir. 5. soruya vermiş oldukları yanıtlar %74 maddi içeriklidir ve 6. soruya vermiş oldukları yanıtlar %63 manevi içeriklidir.

Okulların toplam skorlarına bakıldığında 1.soruda maddi ve manevi cevap oranı birbirlerine çok yakın iken A okulunda manevi diyenler en yüksek orana sahiptir. 2.soruda denekleri olumsuz olarak en çok etkileyen maddi unsurlar manevinin yaklaşık iki katı iken en fazla maddi cevap verenler B okuludur. 3.soruda denekleri olumlu olarak en çok etkileyen unsurlar ise maddiye göre manevi unsurlar daha fazla etkilemiştir ve manevi olarak en çok etkilenen ise D okuludur. 4.soruda insanların hayatta başarılı olarak değerlendirilmesinde maddi ve manevi kıyaslandığında yaklaşık iki kat fazlasıyla maddi anlamada değerlere sahip olanlar daha başarılı olarak görülmektedir ve en çok maddi diyenler ise B okuludur. 5.soruda deneklerden cevap verenlerin yaklaşık tamamı zaman israfını maddi bir kavram olarak anlamakta ve buna verdikleri örneklerde maddi olarak algılanmaktadır. Okulların arasında buna maddi diyenlerin arasında ilk sırada B okulu gelmektedir. 6.soruda insanın maddi çıkar beklemeden, hoşgörü, şefkat, fedakârlık, yardımlaşma, dürüstlük gibi özelliklere sahip bir insan olabilmesinin temel ve esas nedeni olarak deneklerden cevap verenlerin yaklaşık tamamı manevi olarak cevaplamış ve buna en fazla manevi cevap veren okul ise A okuludur.

Sorular bütüncül olarak değerlendirildiğinde, sorulara verilen cevapların 592 ile çoğunluğu maddi içerikli olarak görünmektedir. Bu sonuç Orta Öğretim Kurumlarında akademik eğitim yanında moral eğitiminin de eşzamanlı olarak verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Tabloda görüldüğü üzere toplamda 473 manevi ve 592 maddi değerleri daha çok vurgulanmış ve 303 cevapsız ortaya çıkmaktadır. Ortalama değer hesaplandığında $473 / (592+473) = 0.444$

manevi değer genel ortalama olmaktadır. Bu genel manevi ortalama baz olarak ele alınıp her bir okul için aynı işlemler yapıldığında $99/102+99=0.492$; $151/214+151=0.413$; $63/63+72=0.466$; $80/80+92=0.465$; $80/80+112=0.416$ ortalama değerleri elde edilmektedir. Diğer bir ifade ile, %49.2 değerle A okulu en fazla manevi değerleri en çok vurgulayan okul olurken ikinci sırada ve üçüncü sırada birbirine çok yakın %46.6 ve %46.5 değerleri ile C ve D okulları manevi hususlara önem veren okullar olarak bu sıralamada yer almaktadır. E ve B okulları %41.6 ve % 41.3 değerleri ile B ve E okulları bulunmaktadır.

Soruların tamamı kendi içerisinde tutarlılık açısından değerlendirildiğinde 0.492 değerle veya %49.2 oranı ile genel ortalamanın üzerinde yer alan A okulu manevi hususlara en çok önem veren okul olduğu tespit edilmiştir. “Moral eğitim ile bilimsel eğitimin birlikte uygulanabileceği” hipotezimizi destekleyen bilimsel bilgi ile moral değerlerin verilebileceğini ortaya koyan A okulu olmuştur. Dolayısıyla çalışmanın daha sonraki aşamaları A okulunda yürütülmüştür.

Çalışmanın ikinci aşamasında hipotezi (moral eğitim ile bilimsel eğitimin birlikte uygulanması) destekleyen A özel erkek lisesinde okuyan ve daha önce kendilerine anket uygulanan sınıfların öğrencilerinin velilerine açık uçlu olarak 4 sorudan oluşan anket uygulanmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Anketlerin gönderildiği 30 veliden 15’inden geri dönüş olmuştur.

Ankette sorulan dört soruya verilen cevapların içerik analizi yapıldıktan sonra ortak değerlendirmeye tabi tutabilmek için en son verilen cevaplar maddi ve manevi olarak iki kısma ayrılmıştır. Anketlere verilmiş olan cevaplar analiz edilirken cevaplar daha çok dünyaya ait “kararlı, çalışkan ve başarılı, kaliteli eğitim” gibi kavramlar maddi olarak kodlanmıştır. “dürüst, sorumluluk bilincinde olan, merhametli, adaletli, aile sevgisine sahip, iyi öğretmen, dürüst, milli ve dini değerlere saygılı, ahlaki değerlere sahip, yalan söylemeyen ” gibi kavramlar ise manevi olarak kodlanmıştır.

Tablo 2: Hipotezi Destekleyen Okulun Öğrenci Velilerine Sorulan Sorulara Göre Elde Edilen Verilerin Kodlanmış Hali

Sorular			TOPLAM	
1. Çocuklarınızın karakterinde görmek istediğiniz en önemli kişilik özelliği nelerdir?	Maddi	N	6	6
		%	30	-
	Manevi	N	8	8
		%	40	-
	Cevapsız	N	6	6
		%	30	-
2. Çocuklarınızın eğitimi ile ilgili olarak onlara anlattığınız hikayelerden en çok beğendiklerinizden iki üç tanesini kısaca yazar mısınız?	Maddi	N	5	5
		%	25	-
	Manevi	N	6	6
		%	30	-
	Cevapsız	N	9	9
		%	45	-
3. Çocuklarınızı gönderdiğiniz eğitim kurumundan neleri beklemektesiniz. Ana hatlarıyla yazar mısınız?	Maddi	N	8	8
		%	40	-
	Manevi	N	12	12
		%	60	-
	Cevapsız	N	0	0
		%	0	-
4. Sizce zamanımızın en önemli problemleri nelerdir, kısaca yazar mısınız?	Maddi	N	6	6
		%	30	-
	Manevi	N	6	6
		%	30	-
	Cevapsız	N	8	8
		%	40	-
TOPLAM	Maddi	N	25	25
		%	31,25	
	Manevi	N	32	32
		%	40	
	Cevapsız	N	23	23
		%	28,75	

Tablo 2’de görüldüğü gibi A okulunda okuyan öğrencilerin velilerine yapılmış olan anket çalışmasında velilerin 1. soruya “Çocuklarınızın karakterinde görmek istediğiniz en önemli kişilik özelliği nelerdir?” vermiş oldukları cevaplar maddi ile manevi birbirlerine yakın olmasına rağmen manevi faktörler daha öne çıkmaktadır. 2. Soruya “Çocuklarınızın eğitimi ile ilgili olarak onlara anlattığınız hikâyelerden en çok beğendiklerinizden iki üç tanesini kısaca yazar mısınız?” sorusuna %45 oranında cevap verilmemiş ancak cevap verilen kısmı ise maddi ve manevi birbirlerine çok yakın iken yine de manevi daha önde bulunmaktadır. 3. Soruya “Çocuklarınızı gönderdiğiniz eğitim kurumundan neleri beklemektesiniz. Ana hatlarıyla yazar mısınız?” sorusuna tüm veliler cevap vermişler ve verilen cevaplar %60 oranında manevi içeriklidir. Bu da göstermektedir ki veliler çocuklarının kazanması gereken kazanımlar arasında maddi anlamda başarılı olmasının yanında manevi değerlere de sahip bireyler olarak yetişmesini istemekte ve okuldan açıkça bunu beklediklerini ortaya koymaktadır. 4. Soruya “Sizce zamanımızın en önemli problemleri nelerdir, kısaca yazar mısınız?” verilen cevaplar ise maddi ve manevi olarak aynı oranda karşılık bulmuştur. Veliler günümüzün problemlerini maddi ve manevi olarak aynı oranda birlikte değerlendirmekte ve önemsemektedir. Tüm sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde ise %31,25 maddi içerikli, %40 oranında manevi içeriklidir.

Üçüncü aşamada ise yine aynı okulun yönetici ve öğretmenlerine tek soru olarak ‘Öğrencilerin akademik olarak başarılı aynı zamanda toplumsal değerlerine bağlı yetişmesini nasıl sağlıyorsunuz?’ sorusu sorulmuştur. Toplam 25 denekten cevap alınmıştır. Alınan cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve sonuçlar Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3 Öğrencilerin Akademik Olarak Başarılı Aynı Zamanda Toplumsal Değerlerine Bağlı Yetişmesinin Nasıl Sağlandığı

SN	Cevaplar	Frekans
1	Ahlaki ve toplumsal değerler	16
2	Rehber öğretmenlerin öğrencilerle sürekli etkileşimde olmaları	14
3	Veliler ile sürekli diyalog	12
4	Öğretmenin hal dili ve vicdani sorumlulukları ile fedakârlık ve samimiyet ile öğrenciye rol model olması	9
5	İdealleri olan insanlar yetiştirmek hedefi	8
6	Gelecek çağların şartlarına göre bireyler yetiştirmek	5

Tablo 3’de görüldüğü gibi moral eğitim ile bilimsel eğitimin birlikte uygulandığı tespit edilen A okulunun paydaşlarına (yönetici ve öğretmenler) ‘öğrencilerin akademik olarak başarılı aynı zamanda toplumsal değerlerine bağlı yetişmesini nasıl salıyorsunuz?’ sorusu sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevapların frekans dağılımı yapıldığında özellikle “Ahlaki ve toplumsal değerler” ile “Rehber öğretmenlerin öğrencilerle sürekli etkileşimde olmaları” ifadelerine vurgu yapılmıştır. İlginç olarak da “Öğretmenin hal dili ve vicdani sorumlulukları ile fedakârlık ve samimiyet ile öğrenciye rol model olması” husus üzerinde durulmuştur. Diğerlerine bu oranda fazla vurgu yapılmamıştır.

Okul idarecileri ve öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlemiş olduğu eğitim-öğretim standartların üzerinde aşağıdaki belirtilen hususlarda ekstra çalışmalar yapmakta ve sistemlerini ona göre dizayn ettikleri dikkat çekmiştir. Dikkat çeken önemli konulardan bazıları şunlardır; Akademik ve idari kadronun tercih, seçim ve kadroya alımında okulun misyonuna uygun olan adaylar arasından genç, dinamik, öğrencilere kazandırılmak istenen değerlere sahip nitelikli kadrolar daha çok tercih edilmektedir. Eğitim öğretim materyalinin tercihinde öğrencinin akademik başarısı ile birlikte moral değerleri kazanabilecek nitelikte yayınlar tercih edilmektedir. Okul içi faaliyetlerinde öğretmenlerin rol model olması ve rehberlik yapması talep edilmektedir. Okulda yapılan veli toplantıları ve veli ev ziyaretleri ile okul yönetimi - öğretmen - veli - öğrenci dörtlüsüyle öğrencinin yetiştirilmesi daha sağlam esaslara dayandırılmaktadır.

Son olarak okul müdürü ile araştırmacılar yüz yüze görüşerek derinlemesine mülakatla çalışmayı tamamlamıştır. Okul müdürü ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgi özetle şu şekilde ifade edilebilir. Öncelikli olarak okulun misyonu, akademik başarı ile birlikte moral değerlere sahip insan yetiştirmektir. Bunu gerçekleştirmek üzere gerekli her türlü kaynaklar hazır edilmektedir. Başta okulda görev alacak olan akademik ve idari personelin tamamı okul misyonuyla ya aynıyla özdeş ya da bu misyona uygun şekilde çalışabilecek nitelikteki insanlardan seçilmektedir. Özellikle öğrencilerle yoğun şekilde muhatap olan yönetici akademik kadronun hiç birisinde zararlı alışkanlıklar mevcut değildir. Kadroya alım sürecinde de buna ciddi şekilde dikkate edilmektedir. Yine öğrencilere kazandırılmak istenen değerlere bizzat akademik kadronun kendisinin sahip olması ve bunu yaşıyor olması, yaşayarak öğrencilere rol model olması istenmektedir. Bu bağlamda özellikle rehber öğretmenler bu konuda gönüllü, istekli ve öncü rolü üstlenmektedir. Eğitim öğretim süreci içerisinde kullanılan

malzemelerin okulun misyonu ile uyumlu olmasına dikkat edilmektedir. Okul içi ve dışındaki yapılan sosyal faaliyetler de yine aynı çerçevede yerine getirilmektedir.

Okul yönetimi, okulun misyonu ve velilerin yoğun derecede talep ve istekleri doğrultusunda, öğrencilerin hem akademik anlamda başarılı olarak yetiştirme hem de toplumsal ve moral değerlere sahip bireyler olarak yetişmesi konusunda oldukça yoğun bir çaba sarf etmekte ve sistemlerini işletmektedirler. Öğretmenlerin velilerle yaptıkları okul içindeki görüşmeler ve ev ziyaretlerinde velilerin talepleri dikkate alındığında ve velilere yapılan anket sonuçları da okulun misyonuna uygun öğrenci yetiştirilmesi şeklindeki sistemi desteklemektedir.

5.Sonuç

Akademik başarıyla birlikte toplumsal ve moral değerler öğrenciye aynı zamanda beraber verilebilir mi? sorusuna cevap vermek için yapılan bu çalışma üç aşamadan oluşmuştur. İlk aşamasında beş farklı okulda yapılan anket sonucunda hipoteze en uygun olan bir okul belirgin şekilde öne çıkmıştır. Bu okulda ikinci aşamada velilere, üçüncü aşamasında ise okul yönetimi ve öğretmenlere açık uçlu sorular sorulmuştur. Alınan cevaplar başta belirlemiş olduğumuz hipotezi doğrulamıştır. Bir okulda akademik başarıyı elde etmek üzere verilen öğretim modelinin yanında, okulun kendisine ait belirleyecek olduğu misyon çerçevesinde, istemiş olduğu toplumsal ve moral değerleri öğrencilere kazandırabilme imkanına sahiptir.

Örneğimizdeki okulda belirlenen misyona uygun olarak alt yapı şartları oluşturulduğunda hipotezi destekleyen eğitim verebilmektedir. Eğitim modeli oluşturulurken kültürel, sosyal, ekonomik, siyasi, toplumsal; ahlaki ve manevi değerler gibi dış çevre unsurları dikkate alınmıştır. Yönetici ve eğitimciler akademik başarının yanı sıra sağduyu sahibi, insan haklarına saygılı, hoşgörülü, ahlaki ve dini değerlere duyarlı, kültürel milli-manevi donanımlı kimseler olarak yetiştirme kaygısı dikkat çekmektedir. Bunun için öğretmenlerin okula olan örgütsel bağlılıkları önem arz etmekte ve bu durumdaki kimseler kadroya alım sürecinde tercih edilmektedir. Bu niteliklerdeki personel ile çalışma ortamı ve ilişkileri, iç ve dış çevre unsurlarının arzu edilen şekliyle bir araya gelmesiyle; okulun akademik başarısı ile moral değerlerin birlikte verildiği, başarıyı beraberinde getiren bir ortam oluşmuştur.

Kaynakça

Akyay, Uygur ve Koç, Hakan (2010), “Örgütsel Sadakat ve Örgütsel Bağlılık: Siyasi Partiler Açısından Bir Analiz”, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2-4.

Ayaz, Sultan ve Avşar, Fatma (2015), “Okul Çağı Çocuklarının Akran Zorbaları Durumları ve Atılabilirlik Düzeyleri”, Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, September.

Aydın, Hasan (2011), “The Educational Effectiveness of Gülen-inspired Schools: The Case of Nigeria” *PhD Dissertation* University of Nevada, Reno, May, pp:123-169

Balay, Refik (2000), “*Örgütsel Bağlılık: Ankara*”, Nobel Yayın Dağıtım.

Beatty, Michael and Henry, Douglas (2007), “The Schooled Heart: Moral Formation in American Higher Education” ,Vol. 4, *Baylor University Press*.

Brytting, Tomas (1997), “Moral support structures in private industry--the Swedish case”, *Journal of Business Ethics*, 16(7), 663-697.

Celep, Cevat (1998), “Eğitim Örgütlerinde Öğretmenlerin Örgütsel Adanmışlığı”, *Eğitim ve Bilim*, 22(108).

Çalık, Temel ve Sezgin, Ferudun (2005), “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.

Çelik, Mazlum ve Turunç, Ömer (2009), “Aile-İş Çatışması, İş Stresi ve Örgütsel Sadakatin İş Performansına Etkisi: Savunma Sektöründe Ampirik Bir Çalışma” *Savunma Bilimleri Dergisi*, 8(2), 217-245.

Forsyth, Patrick, Adams, Curt ve Hoy, Wayne (2011), “Collective Trust: Why Schools Can't Improve without It Teachers College Press.” 1234 *Amsterdam Avenue*, New York, NY 10027.

Gilbert, Christopher (2006), “Towards a model of moral progressivism: Exploring the relationship between ethical business decision making and an applied framework of moral development”, *Capella University*.

Gürbüz, Sait (2006), “Örgütsel vatandaşlık davranışı ile duygusal bağlılık arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırma”, *AİBÜ-İİBF Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*.

Ortaöğretim Okulları LYS Başarı Sıralaması Tablosu <http://www.osym.gov.tr/belge/1-23377/bolum-2-ortaogretim-okullari-lys.html> E: 13.08.2015

Power Points for Hoy and Miskel (2013)

http://www.waynehoy.com/power_points.html E: 13.01.2016

- Kahraman ve Durmaz (2012), “Uluslararası Piyasaya Giriş Ve Sürdürülebilir Başarıyı Elde Etme Stratejileri: “Çağ Öğretim İşletmesi” Örneği”, *Journal Of Qafqaz University Economics and Administration* (33), 27-34.
- Kuru, Ahmet (2005), “Globalization and Diversification of Islamic Movements: Three Turkish Cases”, *Political Science Quarterly*, Summer;120;2.
- Lee, M (2002), “Eğitimde Küresel İlimler”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(1), 157-168.
- Mutlu, Kayhan ve Kahraman, Yavuz (2011), “Yükseköğretim mi? Yüksek Eğitim-Öğretim mi?” *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 13(50), 153-164
- Nayar, Usha (2003), “Education for Social Transformation: A Collective Step Forward”, *Journal of Family Welfare*, 50, 9-14.
- Numanoğlu, Gülcan (1999), “Bilgi toplumu-eğitim-yeni kimlikler-II: Bilgi toplumu ve eğitimde yeni kimlikler”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1-2), 341-350.
- Özdemir, Soner (2011), “Toplumsal Değişme ve Küreselleşme Bağlamında Eğitim ve Eğitim Programları: Kavramsal Bir Çözümleme”, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Pişkin, Metin, et al (2014) “Öğretmen Şiddeti Ölçeği’nin Geliştirilmesi ve Doğrulanması”, *Educational Research*, 56, 1-24.
- Slattery, Patrick (2012), “Curriculum Development in the Postmodern Era: Teaching and Learning in an Age of Accountability”, Routledge.
- Variş, Fatma (1998), “Eğitimde Program Geliştirme : Teori ve Teknikler”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları*, No:157.
- Wansheng, Zhang and Wujie, Ning (2004), “The moral education curriculum for junior high schools in 21st century China”, *Journal of Moral Education*, 33(4),511-532.
<http://dx.doi.org/10.1080/0305724042000327993>
- Wowra, Scotta (2007), “Moral identities, social anxiety, and academic dishonesty among American college students”, *Ethics & Behavior*, 17(3), 303-321.